

ОБРАЗ МЕНЕДЖЕРА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XX СТОЛІТТЯ

THE IMAGE OF THE MANAGER IN 20TH CENTURY AMERICAN LITERATURE

Карпінська Л.Л.,

orcid.org/0000-0001-7614-4041

*викладач кафедри української та іноземної філології
Одеського національного технологічного університету*

Термін «менеджмент» з'явився у США на рубежі XIX-XX століття, коли почалося зростання промисловості, і виникла потреба у прогресивному підході до управління. Цей період розвитку Америки відбився у циклі романів Теодора Драйзера «Фінансист», «Титан», «Стоїк». Твори розповідають про життя фінансиста, бізнесмена, менеджера Френка Алджернона Каупервуда. Прагнучи збагатитися і побудувати фінансову імперію, Каупервуд користувався будь-якою можливістю для реалізації мети, навіть якщо це було пов'язано з порушенням законів та моральних норм. Він займався прокладанням залізниці, покращенням міського освітлення, що сприяло розвитку міської інфраструктури, але також давало йому великі доходи. За зовнішньою чарівністю Каупервуда, чемністю та привітністю ховався холодний намір та готовність використовувати інших людей у своїх інтересах. Одержимий особистими амбіціями та жадою влади, він будував свої стосунки з людьми виключно з метою отримати вигоду. Цей образ став символом епохи раннього капіталізму, де індивідуалізм і прагнення агресивного накопичення переважали над іншими цінностями.

У середині XX століття американський письменник Мітчел Вілсон опублікував роман «Живи з блискавкою», зобразивши в ньому менеджера великої машинобудівної компанії, містера Тернбала. З часом, особливо у середині XX століття, американський бізнес змінився. Відповідно змінився і підхід до управління. Тернбал також не відрізнявся моральними принципами, але керував компанією, дотримуючись норм закону. Йому був притаманний жорсткий авторитаризм, раціональність та практичність. Він добре розбирався в технічних науках, мав сильний характер і організаторський талант. Завдяки цим якостям він досяг успіху в розвитку свого бізнесу.

Наприкінці XX століття з'явилися твори Артура Гейлі «Аеропорт», «Готель», «Міняли» та інші. Їхніми центральними героями стали менеджери, яким доводиться приймати відповідальні рішення у складних ситуаціях, стикатися з конфліктами в колективі, необхідністю мотивувати та підтримувати команду. Вони розуміють, що успіх компанії залежить від злагодженої роботи кожного та приділяють увагу людському фактору.

На прикладі літературних творів простежується трансформація американського менеджера. На відміну від Каупервуда, який часто використовував маніпуляції для досягнення влади та збагачення та владного прагматичного Тернболу з почуттям власної переваги, сучасні менеджери у романах А.Гейлі будують свої стратегії на основі довіри та співробітництва.

Ключові слова: менеджер, рішення, бізнес, співробітник, ціль, прибуток.

The term «management» emerged in the United States at the turn of the 19th and 20th centuries, when industrial growth began and the need for a progressive approach to management arose. This period of American development is reflected in Theodore Dreiser's novels, «The Financier», «The Titan», and «The Stoic.» These works chronicle the life of Frank Algernon Cowperwood, a financier, businessman, and manager. In his quest for wealth and the construction of a financial empire, Cowperwood seized every opportunity to achieve his goals, even if it meant breaking laws and moral norms. He was involved in laying railroads and improving city lighting, which contributed to the development of urban infrastructure but also brought him considerable profits. Behind Cowperwood's outward charm, politeness, and friendliness lay a cold determination and willingness to use other people for his own benefit. Driven by personal ambition and a desire for power, he built relationships with people solely for the purpose of gaining advantage. This image became a symbol of the early capitalist era, where individualism and the desire for aggressive accumulation prevailed over all other values.

In the mid-20th century American writer Mitchell Wilson published the novel «Live with Lightning,» portraying Mr. Turnbull, the manager of a large engineering company. In the mid-20th century American business changed. Accordingly, the approach to management also changed. Turnbull, while also lacking moral principles, managed the company in accordance with the law. He was characterized by a strict authoritarianism, rationality and practicality. He had a deep understanding of technical sciences, a strong character, and organizational talent. Thanks to these qualities, he achieved success in developing his business.

At the end of the 20th century Arthur Hailey published his works, such as «Airport,» «Hotel,» «The Moneychangers» and others. Their main characters were managers, who had to make responsible decisions in difficult situations, deal with conflicts within the team and motivate and support their staff. They understand that a company's success depends on the coordinated work of everyone and pay attention to the human factor.

The transformation of the American manager can be traced through literary works. Unlike Cowperwood, who often used manipulation to gain power and wealth and the domineering, pragmatic Turnbull with his sense of superiority, the modern managers in A. Hailey's novels build their strategies on trust and cooperation.

Key words: manager, decision, business, employee, goal, income.

Постановка проблеми. Після проголошення незалежності в Україні розпочався складний перехід до ринкової економіки. В умовах внутрішньої конкуренції та зовнішньої торгівлі з європейськими країнами основними факторами реорганізації виробництва і покращення якості продукції стає належний менеджмент та підбір кваліфікованих фахівців. Компетентний менеджер – це лідер компанії. Для досягнення успіху він має вміння адекватно оцінювати зовнішні ризики, правильно використовувати творчі здібності кожного співробітника, реагувати на запити клієнтів тощо. До керівника пред'являється безліч вимог, що охоплюють як професійні, так і особисті якості.

Зараз, коли наша країна все більше орієнтується на Захід і розширює співпрацю із зарубіжними країнами, доцільно звернути увагу на американську концепцію менеджменту, оскільки США мають значний досвід у розвитку та підготовці фахівців у цій галузі. Отже, усвідомлення індивідуальних особливостей американського менеджера стає актуальним у вивченні західної практики ефективного управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі вивчення американського менеджменту було присвячено низку статей українських економістів та журналістів.

Вероніка Палінчак у статтях «Американський стиль менеджменту» та «Наукові підходи до визначення професійних якостей менеджера в США» розглядає менеджмент як професійну діяльність і галузь наукових знань. Автор звертає увагу на відмінності у поняттях «лідер» та «керівник», розкриваючи ключові якості менеджера, які формуються у процесі професійної підготовки.

Олена Єршова у статті «Зарубіжний досвід ефективного управління бізнес-процесами підприємств» зазначає, що у США менеджери контролюють результати роботи підприємства, спираючись на ефективність кінцевих показників, виявляють та аналізують відхилення від раніше запланованого, встановлюють причини та вживають заходів щодо їх усунення. При цьому вони можуть вносити зміни до розподілу ресурсів або подальших проєктів.

Катерина Шаповал у статті «Правила американських топів. Особливості управління по-американськи в українських умовах» пише, що в Україні існує більш пірамідальна система, де всі рішення стікаються до керівника. Але в американському бізнесі прийнята матрична система, де співробітники одночасно підпорядковуються двом керівникам: голові відділу та головному менеджеру.

Слід зазначити, що феномен успішного керівника також розкривається у творах художньої літератури, що може стати додатковим джерелом інформації. У зв'язку з цим для розуміння теми доцільно проаналізувати художні ресурси. В американській літературі видатні письменники різних епох створювали яскраві виразні образи талановитих менеджерів, які займаються бізнесом та фінансами, а відтак **метою** цієї праці є простежування еволюції управління бізнесом у США з опорою на художні джерела. Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**:

- навести точне визначення терміна «менеджмент»;

- проаналізувати образи головних героїв із творів «Аеропорт», «Готель», «Міняли» Артура Гейлі, «Трилогії бажань» Теодора Драйзера та роману «Живи з блискавкою» Мітчела Вілсона;

- порівняти характеристики розглянутих персонажів, виділити їх загальні якості та навести авторську оцінку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У 1990-х роках, з початком економічних реформ та взаємодією з іноземними компаніями, в українську мову увійшов і почав активно використовуватись англійський термін «менеджмент». У тлумачному словнику він визначається як *«Сукупність принципів, методів, засобів та форм управління виробництвом з метою підвищення його ефективності, збільшення прибутків.»*[1]. У нових умовах економічного розвитку країни професія менеджера швидко стала однією з найбільш популярних. На відміну від України, у США становлення менеджменту відбулося значно раніше, у зв'язку з посиленням капіталізму та зростанням промислових підприємств, які вимагали нового підходу до управління. Цей період історії описав Т.Драйзера у «Трилогії бажань». Її центральним персонажем є фінансист та менеджер Френк Каупервуд. За основу його образу було взято життя реального американського мільйонера Чарлза Єркса, що додало головному герою трилогії переконливу достовірність.

Дія трилогії починається на рубежі кінця XIX початку XX століття, коли США переживали бурхливе індустріальне зростання. У цей час швидкими темпами розвивалася інфраструктура країни, прокладалися залізниці, створювалися великі корпорації. Отже, ключову роль в американській економіці грали банки та фондові біржі, які фінансували стрімке зростання промисловості. Розвиток банківської справи та фінансового сектора відтак ставав важливим чинником посилення держави.

Т.Драйзер показав, як в умовах американського економічного середовища у головного героя твору, Френка Каупервуда, формувалася психологія комерсанта та біржового дилера, для якого головною метою стало збагачення та побудова великого бізнесу. Почавши з дрібних афер і спекуляцій, він набув статку і почав самостійно керувати своїм бізнесом: займатися інвестуванням, біржовою торгівлею та укладанням великих угод.

Після завершення біржової діяльності Френк Каупервуд домогся дозволу на реконструкцію міського газового освітлення та прокладання залізниці в Чикаго, а також прав на отримання доходів від подальшої експлуатації цих об'єктів. Для досягнення мети йому довелося виявити незвичайну винахідливість, волю, енергію і навіть діяти підкупом. *«He liked life—even its very difficult complications—perhaps its complications best of all<. ... >difficulties, plans, plots, schemes to unravel and make smooth—these things were what made existence worth while.»* [2, с. 94]. (Він любив життя з усіма його труднощами і ускладненнями, можливо, навіть найбільше і любив ці труднощі. <...>перешкоди, які треба подолати, інтриги та підступи, які треба передбачити, розгадати, зруйнувати, – ось заради чого варто було жити). Займаючись реконструкцією тунелів, ремонтом мостів, продовженням і освітленням залізничних ліній, Каупервуд сприяв економічному розвитку та покращенню міських умов життя. При цьому він ніколи не залучав особистий капітал, але незаконно використовував активи, що належали місту, оперував чужими грошима та заробляв великі суми.

Каупервуд обережно та уважно підбирав собі штат співробітників, проте вважав їх своїми слугами. Але йому були потрібні розумні слуги. Він був готовий щедро платити, давати їм роботу, поводитися з ними найввічливішим чином, але натомість вимагав рабської відданості. Зовні чемний, врівноважений, ввічливий, не позбавлений чарівності, у діловому спілкуванні він умів відразу привернути до себе співрозмовників і скористатися їхніми особистими слабкостями, не відчуваючи докорів совісті. *«He was concerned only to see what was of vast advantage to him, and to devote all his attention to that».* [3, с. 91] (Він дбав лише про те, що було вигідно йому, і присвячував цьому всю свою увагу).

Будучи успішним бізнесменом, Каупервуд розширював масштаби своїх операцій, і кількість людей, які потрапляли у сферу його впливу, постійно зростала. Перетворившись на найбіль-

шого монополіста в області міського залізничного транспорту, він отримав величезний статок. Чиказькі комерсанти, бачачи в Каупервуді серйозного конкурента, створювали йому перешкоди та фінансові труднощі, організували проти нього кампанію у пресі. Але всі їхні зусилля розорити суперника чи змусити залишити місто зазнали фіаско.

Автор гіперболізує свого героя, про це свідчить назва роману «Титан». Титан – це метафора. *«In the commercial heart of this world Frank Algernon Cowperwood had truly become a figure of giant significance».* [2, с.279]. (У комерційному серці цього світу Френк Алджернон Каупервуд справді став постаттю колосального значення.)

Незважаючи на свої пороки, Каупервуд постає як сильна, харизматична особистість, чия енергія, воля і розум дозволили йому досягти успіху у світі фінансів. Однак Драйзер показує, що Каупервуд діяв, ніби хижак у світі бізнесу, використовував інших людей, виявляв безжалісність і прагнення влади, не відчуваючи провини. У зв'язку з цим письменник образно порівнює свого героя з материм вовком. *«He was like a canny wolf...»* [2, с. 145].

Завершивши фінансову діяльність у Чикаго, Каупервуд перевів свій капітал до Лондона, щоб підпорядкувати собі лондонський транспорт *«... his Railway Equipment & Construction Company was formed...»* [4, с. 260]. (він створив компанію з виробництва залізничного обладнання та ремонту доріг.) Його професійна діяльність характеризувалася жорсткістю та цинізмом. *“Intelligently or unintelligently, I try to follow the line of self-interest, because, as I see it, there is no other guide.»* [4, с. 9]. (Розумно чи нерозумно, але я намагаюся керуватися особистими інтересами, бо вважаю, що більше керуватися нічим.), – говорив він). Весь свій талант Френк направив на досягнення влади та матеріальних благ. Головним для нього були його колекції творів мистецтва, його новий особняк, його зростаючий престиж. Назва твору «Трилогія бажання» наголошує, що життєвий шлях Каупервуда – це ланцюг його бажань: розбагатіти, побудувати бізнес та досягти високого становища у суспільстві. Однак варто відзначити, що подібні фінансові магнати відіграли ключову роль в історії розвитку, індустріалізації та становленні Америки в XIX-XX століттях, перетворивши її з аграрної країни на світового промислового лідера.

У середині XX століття американський письменник і фізик, Мітчел Вілсон, створив роман «Живи з блискавкою», відобразивши широку панораму життя американської науково-техніч-

ної інтелігенції кінця сорокових років та шлях вченого, який поставив свій талант на службу промисловості,

Серед правдивих яскраво зображених героїв роману виділяється портрет менеджера, містера Тернбала, керуючого машинобудівною компанією. Це вже немолода людина років шістдесяти, огрядної статури з проникливим поглядом, реалістичним мисленням, яка відрізнялася практичністю. З потрібними йому людьми він легко і привітно комунікував і, щоб утримати їх у себе на фірмі, створював комфортні умови праці та пропонував щедрі плати. Тернбал добре розбирався в інженерній справі, але був жорстким прагматиком, виявляючи у всьому раціональність.

Як спритний і успішний керівник, він зумів приєднати до своєї фірми ряд інших компаній і єдиновладно оперував великим капіталом.

З підлеглими Тернбал поведився поблажливо, підкреслюючи свою перевагу при кожному випадку. Всі рішення він приймав одноосібно, без урахування думок колег, вимагаючи від них лише беззаперечного підпорядкування. *«I'm the only one around here who can do it? And the way I happen to make up my mind at the moment is the way things happen to get run around here – all the goddamn way down the goddamn line!», – he said.* [5, с. 291] (*«Тільки я тут маю право вирішувати, і як я зараз вирішу, так і буде, чорт візьми!»* – говорив він). Заради отримання матеріальної вигоди для себе та своєї фірми Тернбал продав партнерській компанії всі права на інженерний винахід одного зі своїх співробітників, позбавивши молодого вченого патенту на розробку. *«All I want is results.»*, – he repeated. [5, с. 232] (*«Для мене важливе одне – результати.»* – повторював він).

Даючи оцінку своєму герою, М.Вілсон писав: *«Whatever weaknesses of conceit or pomposity Turnbull might have, fundamentally he was a man who knew his business and had it under control.»* [5, с. 232] (*Незважаючи на свої слабкості, на деяке марнославство і пихатість, Тернбал був людиною, яка чудово знала свою справу і міцно тримала її в руках*).

Наприкінці ХХ століття в американській літературі з'явилися твори канадського автора Артура Гейлі, написані у жанрі виробничого роману. У центрі його оповідань зображені компетентні фахівці, що керують бізнесом, вирішують поставлені перед ними виробничі завдання. А.Гейлі багато часу присвячував глибокому вивченню виробничих галузей, про які писав. Він читав службову документацію, посадові інструкції, збирав інформацію про різні аспекти роботи під-

приємства та життя людей, що працювали у конкретній професійній галузі. Тому образи його менеджерів реалістичні та достовірні.

Однією із знакових робіт Артура Гейлі вважається роман «Аеропорт». Його головним героєм став керуючий міжнародним аеропортом Мел Бейкерсфелд, який повністю відданий своїй справі. Мел діяльний професіонал, він цікавиться розвитком авіації, модернізацією аеродромних інфраструктур та пропонує нові ідеї для підвищення безпеки та якості обслуговування пасажирів.

Протягом робочого дня він стикається з безліччю викликів, включаючи погану погоду, технічні несправності, людські помилки, але, маючи винахідливість, здатність швидко приймати рішення, безпомилково діє у стресових умовах і зберігає спокій у критичній обстановці. Мел не лише координує роботу служб, а і стає сполучною ланкою між пілотами, диспетчерами, техніками та керівництвом аеропорту. Кваліфікованість, впевненість у собі та своїх діях допомагають йому керувати непростією ситуацією.

В особистому житті Мелу доводиться боротися з труднощами, його шлюб перебуває на межі розпаду, проте протягом дня він зосереджений на своїх професійних обов'язках, виявляє емпатію до колег і в напруженій обстановці вміє знайти компромісні рішення. *«Mel had a knack for doing that kind of thing, for making differences amenable, at the same time saving face for those on both sides».* [6, с. 110]. (*Мел мав дар згладжувати протиріччя, даючи можливість обом сторонам врятувати обличчя*.) Завдяки своїм комунікативним умінням, він ефективно управляє командою, знаходить спільну мову з різними людьми, що робить його успішним керівником.

Розглянемо ще двох центральних персонажів А.Гейлі із романів «Hotel» (Готель) та «Moneychangers» (Міняли). Це Пітер Макдермотт, який працює в готельному бізнесі та Алекс Вандерворт – співробітник і член ради директорів великого міжнародного банку.

Обидва вони здобули хорошу освіту. Пітер закінчив з відзнакою Корнельський університет і має практичний досвід у своїй галузі. Алекс спеціаліст з дипломом Гарвардського університету та почесним ступенем доктора економіки. Президент банку перед відходом у відставку вважав, що саме молодий Алекс Вандерворт міг би його гідно замінити на керівній посаді.

Для обох менеджерів робота є в першу чергу можливістю самореалізації, а не тільки засобом отримання доходів для задоволення матеріальних потреб.

Пітер, будучи заступником генерального директора, фактично керував великим і галасливим готелем Сант-Грегорі за вельми скромну зарплату і не мав великих повноважень. *«Soon after his arrival at the St. Gregory, Peter set out to learn the geography and workings of the hotel, even to its remotest parts.»* [7, с. 89]. (Відразу після прибуття до Сант-Грегорі він вирішив познайомитися з розташуванням та роботою всіх підрозділів готелю, навіть найвіддаленіших куточків). Він взяв собі за правило перевіряти кожну його ділянку. Стару людину, що страждала на астму, Пітер перевів з задушливого номера в інший – більш просторий і провітрюваний. Перед заїздом гостей особисто контролював якість прибирання номерів, звертаючи увагу на найдрібніші деталі.

Співробітник банку, Алекс, пропонував проводити широку роботу з населенням на підтримку порівняно малоприбуткових соціальних проєктів, зокрема будівництво міського житлового району з недорогими квартирами, програму довгострокових вкладів. Однак більшість його проєктів потрапляли під скорочення.

Обидва головні герої стикаються на роботі з труднощами та перешкодами. Рада правління банку вирішила в обхід законів і банківських правил надати велику позику величезній корпорації заради отримання швидкого та великого прибутку. Однак Алекс завдяки своєму вмінню швидко аналізувати ситуацію, будучи добре поінформованим, бачив, що корпорація наближалася до банкрутства. Чужий конформізму, він відразу попередив правління банку про небезпеку і висловив незгоду з подібним рішенням. Але в протистоянні раді директорів не знайшов розуміння серед колег.

Пітеру в готелі доводиться спілкуватися з різними людьми і часом у конфліктних ситуаціях. У складній розмові з власником готелю він дипломатично підбирає потрібні слова, використовує переконливі аргументи, виявляє повагу до опонента, зберігаючи при цьому свою особисту позицію.

Менеджери у творах А.Гейлі – це не просто керівники, а і фахівці, чия компетентність та здатність до дії у складній непередбачуваній ситуації визначають долю всієї організації.

Зберігаючи спокій і холонокровність, виконуючи безліч завдань, Алекс умів швидко розставляти пріоритети та знаходити нестандартні рішення. У скрутних обставинах він виявив гнучкість, зумів правильно вибудувати діалог з незадоволеними вкладниками банку, ефективно вирі-

шити їхні проблеми і у такий спосіб виправив важку ситуацію.

Наприкінці твору рада директорів, погодившись із обраною Вандервортом стратегією банку, одноставно запропонувала йому обійняти пост президента. Один із співробітників сказав йому: *«Because you can't resist the challenge. Because your whole life is banking. Everything else takes second place.»* [8, с. 504]. (Тому що ти не можеш встояти перед кинутими тобі викликами. Тому що все твоє життя – це банківська справа. Решта відходить на другий план).

Пітер також своєчасно реагує на потреби клієнтів у різних ситуаціях. Йому притаманне поважне ставлення до гостей готелю, вміння вислухати та запропонувати рішення, що відповідають їхнім очікуванням. Він стикається з численними проблемами, такими як брак фінансування, корупція та несумлінність окремих співробітників. Намагаючись врятувати готель від банкрутства, він виявляє креативність у рішеннях, наполегливо намагається залучити нових клієнтів і покращити сервіс, і це поступово починає приносити результати. Наприкінці оповідання він стає генеральним директором готелю.

Отже, успішний менеджер у Артура Гейлі – це насамперед відповідальний керівник, що приймає критично важливі рішення, які впливають на велику кількість людей.

Незважаючи на суттєві відмінності літературних образів, створених трьома письменниками, між ними є і загальна подібність. Постійними рисами характеру головних персонажів творів є амбітність, прагнення успіху і висока працездатність.

Три автори показують, що управління – це важка праця, яка потребує величезної енергії, витримки та вміння приймати складні рішення. У всіх згаданих творах менеджери стикаються з тиском з боку конкурентів, ринку, чи внутрішніми проблемами свого підприємства. Кожен автор наголошує на важливості особистості керівника та його здатності впливати на співробітників. Навіть якщо драйзерівський титан часто діє, подібно до самотнього вовка, його харизма і сила волі є ключовими факторами успіху. У романі М.Вілсона показаний авторитарний спосіб управління великою кількістю людей, що вимагає від керівника глибоких професійних знань, впевненості у собі та організаторського таланту. У творах А.Гейлі менеджери мають лідерські якості, які дозволяють їм впоратися з кризами, враховуючи інтереси всіх сторін: співробітників, клієнтів, акціонерів і товариства загалом.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Т.Драйзер, М.Вілсон та А.Гейлі присвятили свої твори дослідженню світу американського бізнесу та менеджерам, які ним керують. Вони показали різні образи керівників початку ХХ століття, його середини та кінця. Відповідно, можна простежити еволюцію особистості літературного менеджера ХХ століття.

Т.Драйзер зобразив титана, одержимого владою та багатством. Він бачив життя, як поле битви, де виживає найсильніший. Менеджмент Каупервуда – це скоріше мистецтво маніпуляції, стратегічного розрахунку та готовності йти на ризик, що межує з авантюрою. Він не дбав про співробітників і нагадував хижака, який виживає та процвітає у хаотичній природі бізнесу. Він є символом епохи, коли індустріалізація набирала обертів, а особиста влада і капітал ставали головними рушійними силами.

З часом, особливо у середині ХХ століття, США менеджмент став системним і регульованим. Менеджер у романі М.Вілсона – це сухий раціональний прагматик з інженерною освітою, який, не маючи етичних та моральних принципів, керує великою організацією, дотримуючись законів. Його головною метою стало розширення свого підприємства та отримання грошового прибутку.

А.Гейлі зобразив менеджерів кінця ХХ століття, у яких основна мотивація – це бажання

досягти високих результатів у своїй сфері. Їх успіх часто вимірюється не лише фінансовими показниками, а і здатністю забезпечити комфорт своїм клієнтам, знайти компромісні рішення у складних ситуаціях. Вони справжні професіонали, володіють глибокими знаннями у своїх галузях, вміють приймати рішення у стресових ситуаціях і несуть за них відповідальність. Їхня головна мета – створити гідний імідж своєму підприємству та забезпечити його щоденне та успішне функціонування, будь то аеропорт, готель чи банк.

Так, еволюція американського менеджера відображає перехід від індивідуального генія до командної роботи, від безжального хижака до соціально відповідального лідера, який формує майбутнє бізнесу.

У подальшому дослідженні доцільно розглянути образи ділових людей з української літератури та в ході аналізу виявити, які якості вони мають, щоб керувати, мотивувати та надихати людей для досягнення спільних цілей. Це представники інтелігенції: адвокат Євгеній Рафалович із роману Івана Франка «Перехресні стежки», харизматичні головні герої творів І.Нечуя-Левицького – учитель Віктор Комашко та Павло Радюк, який організовує лекції для селян, професор Київського університету Дашкович. Персонажі з роману О.Кобилянської «Апостол черні» та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Тлумачний словник української мови URL: <https://slovnyk.ua/index.php?s1=17&s2=0>
2. Dreizer T. The Titan. Scotts Valley : Create Space Independent Publishing Platform, 2017. 304p.
3. Dreiser T. The Financier. London : Penguin Random House UK, 2009. 528p.
4. Dreizer T. The Stoic. New York : RosettaBooks, 2018. 390 p.
5. Wilson M. Live with lightning. Boston : Little Brown and Company, 1949. 407p.
6. Hailey A. Airport. New York : Doubleday Publishers, 1968. 440p.
7. Hailey A. Hotel. New York : Book Club Edition, 1966. 346 p.
8. Hailey A. The Moneychangers. New York : Bantam Books, 1982. 507 p.

Дата першого надходження рукопису до видання: 27.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025